

Ze eeuwse
aan bij Pot-
gen woorden.
Hollander in
bevallig dag-
men zou op-

van Adriaan
ling doet uit-
nd tegen den
lenken, geeft
rlichting. En
en trekt, zoo-
denkbeelden
is in dit op-
Adriaan Loos-
t", onmiddell-
in Mevr. Bos-
ers, dit is een
rische roman.
Maurits Lijn-
aernes), dat
ndsche open-
geheel in het
en literatuur-
dorst" behoort

dezen bundel
v. een roman
in te leveren
bestudeering
en in de lijst
en beteekenis.
oort door het
mogelijk zou
en, dat deze
et waarlijk be-
oort. En dan
in dezen even-
gelische zin",
cachet en een
ft".

it de bundel:
ichter-schrijver
lijken de hier
tegenwoordiger
elling tusschen
eudoniem voor
itel „Van Kist
„waar de ver-
rimpelloos ver-
leest vervlakte
in de zich uit
nlijkheid. Wel
k een bijdrage
der 19e eeuw-
werkte anti-
inzicht in de
die het eerste

opmans' boek
udeerenden de
anneer ze het
eeuwse lito-
ormen, kunnen
r structuur en
is doorstaan.
lijk hulpmiddel

kende „Woord-
r van opzet en
eene oriëntee-
ist als levens-
kunstwerk en
kunstwerk en
verschijnselen
beeld, vorm en
de dramatische
Men vindt hier
techniek-uiteen-
zetten moet voor
ijn examen, als
wordt voorge-
n overzichtelijk
al verduidelijkt
breed literatuur-
ler studie-mate-
reeft. Wat hier
loonde ter alge-
k kent weet te
zal op de the-
examen bevre-

l nog wijzen op
steeds gevolgd
mij zou moeten

belangrijke ro-
ederlandsche en
in Afrikaansche
it de keuze ge-
e uiting belang-
technisch en cul-

g. Batavia.
Wageningen.

tureel wat betoekenen: technisch in een voldoen
aan de formeele eischen van taal, stijl, compo-
sitie, bewerking; cultureel, in een spiegelen van
zekere geesteshouding of tijdsstrooming. En in
dezen zin belangrijk zijn, dunkt mij, al de in het
navolgende besproken romans."

De stof werd gerangschikt rondom de Auteurs,
vooral ten bate van studeerenden, voor wie eenige
nadere aanwijzing omtrent de persoonlijkheid, die
achter het werk staat, niet ondienstig is. Ook
werden bibliographische opgaven toegevoegd, om
meer relief te brengen in het behandelde. Noch
het een noch het ander voert echter een pre-
sentie van volledigheid. „Meer dan een verzame-
ling opstellen over belangrijke romans van de
laatste tien jaar is dit boek niet en wil het ook
niet zijn". Gestreefd is naar een overzichtelijke
en principiële behandeling van zulke boeken, die
op examens doorgaans aan de orde komen en door
de in-literatuur-belangstellenden zijn gelezen. Ook
— en niet in de minste plaats — is dit boek voor
deze laatste categorie van lezers bestemd.

Achtereenvolgens zijn er opstellen over: Isr.
Querido, „Simson de Godgewijde"; Simson ont-
redding", „Het volk Gods van Armen en Rijken";
Top Naeff, „Letje" en „Klein Avontuur"; C. en M.
Scharlen—Antink, „Het Leven van Francesco Cam-
pana"; Carry van Bruggen, „Eva"; Marie van
Zeggelen, „Bij het hart van Indië", „De Plaetse
aan de Vecht", „Twee Amsterdamsche Joffers"; R.
van Genderen Stort, „Kleine Inez", „Hinne Rode",
„Het Avontuur"; Arthur van Schendel, „Het Fre-
gatschip Johanna Maria"; A. M. de Jong, „Kruis-
sende Wegen"; Ed. Coenraads, „Fakkeldragers";
Alic van Wijhe Smeding, „De Zondaar", „Tijne
van Hillette", „De ontmoetingen van Rieuwertje
Brand", „De Domineesvrouw van Blankenheim";
Herman de Mau, „Het Wassende Water"; Antoon
Coolen, „Peelwerkers", „Kinderen van ons volk",
„De rauwe Grond"; Ina Boudier-Bakker, „De klop
op de Deur"; Stijn Streuvels, „Werkmensen",
„De teleurgang van den Waterhoek", „Alma met
de vlassen haren"; Felix Timmermans, „De Pas-
toor uit den Bloeyenden Wijngaerd", „Schoon
Lier", „Naar waar de appelsienen groeien", „Pie-
ter Brueghel"; Maurits Sabbe, „Vlaamsche Men-
schen"; Antoon Thiry, „Pauwkes Vagevuur"; Jo-
chem van Bruggen, „Ampie, die natuurkind", „Am-
pie, die meissiekind".

Al deze boeken behoren tot de niet-christelijke
romankunst. Het werk der christelijke auteurs, van
wier kunst, getuige herhaalde artikelen in deze
rubriek, ik zeker ook veel belangrijk acht, bleef
geheel terzijde, omdat mij bekend is, dat een van
onze christelijke essayisten aan de afzonderlijke
bespreking daarvan in boekvorm bezig is.

Ik vlei mij, dat de examinandi, op wie ik in dit
artikel in het bijzonder het oog heb gehad, ook
aan dezen bundel iets zullen hebben.

C. T.

UIT HET POLITIEKE- EN SOCIALE LEVEN

Mr Th. Heemskerk. †

Er zal in de A.-R. partij wel niemand zijn, die
het verscheiden van Mr Heemskerk niet gevoelt
als een slag.

Zeker, wanneer iemands tachtigste verjaardag
heel dicht bij is, weet men dat naar menselijke
berekening het einde niet zoo heel ver meer kan
zijn. Maar wanneer men Heemskerk zag, de man
met zijn rustige bewegelijkheid, met zijn onbegrij-
pelijke vitaliteit in stembuiging en gebaar, wan-
neer men hem hoorde spreken, telkens weer bewijs
gevend van zijn stalen geheugen, van zijn schier
onbegrensd meeleven op elk terrein waar de poli-
tieke belangstelling zich beweegt, dan zag en dan
hoorde men in hem niet den bijkans tachtigjarige,
maar dan moest men wel in hem zien den held,
die, ondanks het feit dat de Burgerlijke Stand hem
bijkans tachtig noemde, zichzelf zag als een mensch
Gods met de roeping, de volle wapenrusting in
mannelijke kracht te dragen.

In Heemskerks optreden was altijd iets, dat zoo
bijzonder bekoorde door de warme spontaneïteit
van zijn liefde voor de zaak des Heeren.

En wat had God hem begiftigd met een bijzonder
fijnen geest! Naast een schier onvergelykelijke
scherpzinnigheid, trof in hem altijd weer de zoo
grootte wijsheid, waardoor hij in de praktijk des
levens de dingen wist te zien in betrekking tot
de grondbeginselen waaruit wij leven en waardoor
hij ook schouwen kon in de toekomst.

Door deze gave was hij een regentenfiguur bij
uitemmendeheid.

Zelf komend uit den liberalen kring, kon hij
tegenstanders begrijpen. Maar juist omdat zijn ge-
loof met zijn persoon volkomen harmonisch ge-
worden was, bezat hij geen enkele verdringing tegen
zijn vroeger milieu, en was zijn optreden tegen de
politieke tegenstanders, ofschoon immer zeer be-
lynd en gaaf, toch ook steeds welwillend en mild.

Mannen als Mr Heemskerk zijn een geschenk van
onzen God.

Wie onder ons eenvoudige volk had kunnen den-

ken, dat in de dagen waarin de oudere Heemskerk,
de vader van den thans ontslapene als liberaal
Minister regeerde, God bezig was den zoon van
dezen tegenstander voor te bereiden voor het groote
werk, dat hij eens zou doen in dienst van zijn
volk, maar dan vanuit de beginselen van diezelfde
eenvoudigen, die voor hun school en voor hun
levensbeschouwing bij den vader geen gehoor
vonden?

Zoo is Heemskerk voor ons geweest, in dubbelen
zin, een gave Gods.

Wij kunnen slechts dankbaar zijn voor wat hij
geweest is al zullen we hem missen, heel sterk.

Zie ik het wel, dan zal, behalve in den kring
van zijn familie, zijn heengaan het zwaarst worden
gevoeld in den kring van de A.-R. Kamerclub en in
den kring van de curatoren der Vrije Universiteit.

Geve onze God voor Zijn zaak mannen, die de
ledige plaatsen weer bezetten.

Maar een Heemskerk is „einmalig".

Des te meer reden om te danken voor wat wij
bezaten en om te beseffen, wat wij verloren hebben.

J. W.

VRAGEN VAN JONGEREN

Vragen en vragen.

III.

Door een concreet voorbeeld willen we thans
nog enkele punten verduidelijken.

Een vraag die dikwijls door jonge menschen
gedaan wordt is deze: „waarom begrijpen oudere
menschen ons altijd zoo slecht?"

We kiezen dit voorbeeld om daaraan te demon-
streeren, welke fouten er dikwijls kleven aan de
vragen van jonge menschen, en langs welke wegen
de jonge menschen het antwoord moeten zoeken.

De eerste fout is deze: de jonge menschen
stellen teveel de vragen in haar algemeenheid.
Immers achter een vraag schuilt bij den vrager
dikwijls een zeer speciale ervaring. Deze ervaring
is oorzaak, dat zulk een jong mensch gaat denken;
en nu gaat hij zijn bijzondere ervaring uitwerken in
een algemeen zin. De eene bepaalde ervaring
die hij had, wordt nu bij hem de grond voor een
toch immers ongeoorloofd generaliseeren.

Een dergelijke instelling komt bij jonge menschen
dikwijls voor, en door dit algemeen karakter van
de vraag, worden ouderen dan dikwijls weer ge-
prikeld wijl zij het gevoel hebben, onbillijk behan-
deld te worden door de jonge menschen.

Nu zit er in zulk een vraag ook vaak iets on-
billijks. Immers de jonge menschen worden door
ouderen veelal beter begrepen dan zij vermoeden.
En wanneer men ten onrechte is beschuldigd door
een vraag, dan doet zulk een beschuldiging dikwijls
nog meer pijn, dan wanneer ze in directen zin
wordt uitgesproken.

Anderzijds is het van de oudere menschen niet
verstandig om over den generaliseeren vorm
van de vraag wat boos te worden, immers, het
jongemensch heeft er eigenlijk ook wel grond voor,
dat hij zijn vragen een ietwat algemeen vorm
geeft. Indien hij toch zijn vraag inkleedde op een
wijze waardoor hij zich dadelijk blootgaf, dan zou
hij ook meteen een blik gegeven hebben in het
diepste van zijn zieleleven. Nu zijn zijn levensver-
ringen in den regel deze, dat in zulk doen een zeker
gevaar ligt. Het kan toch niet ontkend worden, dat
niet ieder onder de oudere menschen op voldoende
teere wijze met anderer geheimenissen omgaat.
Bovendien gebeurt het wel eens een enkele maal,
dat het jonge mensch wat hard wordt aangevat
zonder dat men ten volle bedenkt, of deze harde
aanpak niet een kwaad remedie is.

Daarbij komt nog iets. Wat bij ieder mensch een
natuurlijke neiging is, vinden we ook bij de jonge
menschen als een vanzelf sprekende houding. Dat is
dit, dat men moeilijk direct open en rechtuitspreekt
over datgene, wat innerlijke zielsberoering gaf.

Uit dit alles volgt dan, dat jonge menschen, die
met zulk een algemeene vraag komen, in den
regel iets speciaals bedoelen, maar met dat
speciale niet dadelijk kunnen komen en niet dade-
lijk durven komen.

Wanneer dus een vraag komt als deze, „waarom
begrijpen oudere menschen jonge menschen altijd
zoo slecht?" dan hebben de ouderen, aan wie zulk
een vraag gedaan wordt, te bedenken dat reeds uit
den vorm van de vraag volgt, dat er in het leven
van den vrager een stukje strijd is uitgestreden. In
ieder geval ligt er in zulk een leven een ervaring,
die tot de pijnlijke vraag aanleiding gaf.

En wanneer nu het jonge mensch zulk een vraag
doet, dan doet hij die vraag toch met de bedoeling
om geholpen te worden. Dan komt hij juist tot de
ouderen met zulk een vraag, om er het antwoord
te vinden.

Maar daarmee is het tegelijkertijd bewezen, dat
de jongeren voor hun eigen bewustzijn veel min-
der generaliseeren, dan de toevallige vorm van de
vraag zou doen vermoeden.

Immers zij verwachten op hetzelfde oogenblik
waarop zij de vraag doen, dat zij wel door ouderen
begrepen zullen worden.

Eigenlijk gaan zij dus in hetzelfde oogenblik,
waarin zij een stelling lanceeren, uit van de ge-
dachte, dat hun stelling onjuist is.

Nu heeft het natuurlijk geen zin om, wanneer het
jonge mensch zulk een inconsequentie begaat, dade-
lijk daarop te attendeeren. Het is veel beter eerst
rustig te pogen er achter te komen, wat eigenlijk
de diepste beweegreden, de speciale oorzaak van
deze algemeene vraag is.

Want zoolang wij niet het bijzondere van het
geval weten, kunnen we het jonge mensch niet
helpen.

Geestelijke „aspirine" als een middel, dat voor
alles en nog wat goed is, bestaat nu eenmaal niet.

Indien ooit, dan is juist in geestelijk opzicht
de individuele behandeling noodzakelijk.

Vandaar dan ook, dat het gesprek, dat een ant-
woord bedoelt te geven op de vraag „waarom be-
grijpen oudere menschen de jonge menschen zoo
slecht", zich in het eene geval gansch anders zal
ontwikkelen dan in het andere.

Maar zal nu zulk een gesprek vruchtdragend
zijn, dan is het noodig dat het jonge mensch zich
zelf kent; dat hij zich zelf geanalyseerd hebbe;
niet met een analyse in den zin van „Freud", maar
met die analyse der zelfkennis waardoor hij
op de vraag „hoe hij tot zijn vraagstelling gekomen
is", een antwoord kan geven.

Het jonge mensch zelf moet weten of de vraag
opgekomen is uit zijn leven, dan wel of hij navraagt
wat anderen hem voorvoegen.

Heel veel beantwoording van vragen van jon-
geren is daarom zoo moeilijk, wijl de jonge men-
schen zelf eigenlijk niet goed weten, wat zij nu te
vragen hebben.

In dat geval is dan ook de vraag niet echt. Im-
mers de vraag komt dan niet op uit het diepst van
hun ziel. Zij hebben in dat geval niets, dat hen
waarlijk beroert en dat gegroeid is uit hun inner-
lijk zijn.

Zij hebben niets aan den Heere te vragen; hoe
zullen zij dan wat hebben te vragen aan menschen?

Maar bij de echte vraag, die groeit uit een stuk
levenservaring, ziet men, vóór men klaar en dui-
delijk zijn vraag stelt, óók wat het wezenlijke
is van den eigen strijd, ziet men ook op welke wijze
men anderen van zijn moeilijkheden kan en moet
vertellen.

Daarom is het karakter van de echte vraag dan
ook steeds dit, dat het een vraag is; dat wil
zeggen, dat zij scherp omschrijft. Onecht-
vragen hebben dikwijls het karakter van vage be-
weeringen; echte vragen blijven vragen, maar dan
ook scherp omschreven vragen.

En wanneer jonge menschen nu zoo voor zich
zelf hun vraagstelling analyseeren, dan ontvangen
zij dikwijls antwoord op hun vragen, nog voor zij
hun vragen aan anderen hebben gesteld.

Immers achter vele van onze vragen ligt ons
eigen gebrek, ligt onze eigen zonde. Het antwoord
op onze vragen komt menigmaal van zelf wanneer
we onszelf leeren kennen.

Juist dan, wanneer we ons zelf leeren kennen in
het licht van Gods Woord.

J. W.

UIT DE HISTORIE

De Straatzanger.

We herinneren ons den jongen gebrekkigen man,
wiens psalmgezang voor de woning van Gispens
ouders zoo'n diepen indruk op zijn moeder maakte.

De levensgeschiedenis van dezen straatzanger
heeft Gispens ons als volgt verteld.

Hij stamde af van een Zuid-Hollandsche bede-
laarsfamilie. Zijn opvoeding was, overeenkomstig
zijn stand, allerellendigst. Als knaap door een zware
ziekte aangetast, verloor hij teneigvolge daarvan een
zijner lichaamsdeelen, en zoo werd hij ongeschikt om
te werken. Gedurende die ziekte en onder een ver-
schrikkelijk lijden, ontving hij eenige indrukken van
God en het toekomstige oordeel. Maar na zijn
herstel leefde hij opnieuw als zonder God in de
wereld.

Op jeugdigen leeftijd met iemand van zijn stand
getrouwd, zou hij nu voortaan voor eigen rekening
het bedelvak uitoefenen. Daartoe ontving hij van
de familie eenige „klanten". Maar zelf niet van
aanleg en gezond verstand ontbloot, begreep hij al
spoedig dat hij, zou hij zijn gezin onderhouden, de
zaken moest uitbreiden. Tot dat einde wist hij
eenig geld bijeen te krijgen, waar hij liedjes voor
kocht: goddelooze, gemeene liedjes, om daarmee
het boerenfolk te vermaken. En nu trok hij met
zijn vrouw van dorp tot dorp. Doordat hij een
mooie stem had, vond hij overal een goed onthaal.
's Nachts sliep hij in de hooibergen, en overdag